

HAZRET-İ HÜSEYİN'İN KIZLARIYLA ALAKALI MENKİBELER

Bünyamin TAN*

Öz

Kerbelâ olayı, İslâm tarihinde yaşanmış en büyük acıdır. Yüzyıllarca etkisi süren bu olay üzerine pek çok şiir, mensur eser ve risâle kaleme alınmıştır. Arap edebiyatında, Fars edebiyatında ve Türk edebiyatında bu konuyla ilgili olarak kaleme alınmış pek çok mersiye bulunmaktadır. Bunun yanı sıra doğrudan Hazret-i Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesini konu edinen pek çok müstakil eser de bulunmaktadır. Bu faciyanın yıl dönümlerinde özel törenler düzenlenmekte ve bu törenlerde bahsi geçen eserler okunmaktadır. Hazret-i Hüseyin'in şehit edilmesinin anlatıldığı bütün bu eserlerde daha çok olayın nasıl gerçekleştiği ve Hazret-i Hüseyin'in şehadetinden duyulan üzüntü dile getirilmiştir. Ancak bu eserlerde Kerbelâ olayından sonra gerçekleşen hadiseler ve Hazret-i Hüseyin'in bu faciadan kurtulan akrabalarının ve kızlarının akıbetleriyle alakalı herhangi bir olaydan söz edilmez. Bu makalede Hazret-i Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra kızlarının ve akrabalarının başından geçen sürgün hadisesi konu edinilmiştir. Bu olayın geçtiği esas kaynak İmam Süyüti'nin risâleleri olup makalede bu risalelerin Türkçe çevirilerinden oluşan bir metin söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Kerbelâ olayı, menkıbe, Süyüti, Hazret-i Hüseyin'in kızları, Klasik Türk edebiyatı

MANQIBAES RELATED TO HADRAT HUSSEIN'S DAUGHTERS

Abstract

Karbala incident is the biggest pain experienced in the history of Islam. For centuries, many poems, prose works have been written treatise on the impact of these events. In Arabic literature, in Persian literature and Turkish literature many lamentations have been written on this subject. Also, there are many independent works that deal with the derivation killed in Karbala and Hadrat Hussein. Thess special ceremonies are held on the anniversary of the disaster and related works are read at the ceremony. In all of these works that express the martyrdom of Hadrat Hussein, there is more emphasis on how the events happened and the regret heard from Hazrat Hussein's martyrdom. But the events that took place after the events in Karbala, Hazrat Hussein and the works associated with the fate of their relatives and his daughters' survivors of this tragedy was not mentioned in any event. This article is concerned with the exile of his daughters and relatives after the martyr Hazrat Hussein. The main source is Imam Suyuti's epistles and the related article is a text consisting of the Turkish translation of this treatise.

* Uzman, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Programı, İstanbul / Türkiye, bunyamin.benyamin.benjamin@gmail.com
DOI: 10.12973/hbvd.75.168

Keywords: Karbala event, manqıba, Suyuti, Hazrat Hussein's daughters, Clasiccal Turkish literature

1. Giriş

Menkıbe, övünülecek güzel iş, hareket, vasıf, erdem ve davranış anlamına gelmekte olup tanınmış veya tarihe geçmiş kişilerle ilgili anlatılan olağanüstü hikâyelerin işlendiği eserlere de menâkıb-nâme denir (Güneş, 2011: 166). Menâkıb-nâmelerde çoğunlukla bir veli, bu velinin etrafında toplanmış müritlere ait olağanüstü hikâyeler söz konusu edilir. Bunun yansira çeşitli dîn büyüklerinin hayat hikâyeleri de sunulmaktadır. Menkıbeler genellikle o kişilerin sevenleri tarafından kendisine üstünlük kazandırmak için kaleme alınır (Aça, 2009: 341).

İskender Pala, bu eserlerin tarihî verilerle de uyum gösterdiğini belirtip kronolojik eserler olmaları üzerinde durmaktadır. Konu edinilen kişiler hakkında güvenilir birer kaynak olabileceklerini belirtmektedir (Pala, 1992: 101-102). Mehmet Aça da menâkıb-nâmelerin tarihî, sosyal, kültürel ve manevî hayatımıza ışık tutan eserler olduğunu belirtmektedir (Aça, 2009: s. 341). Ayrıca menkıbelerde bahsi geçen kişilerin sergüzeştlerinin yaşadıkları dönemde veyahut ölümlerinden sonra kaleme alındığını belirtmektedir (Aça, 2009: 341).

Nizamettin Veziroğlu, 30 Ekim 2003 tarihli Vatan gazetesinin Ramazan ekinde İslâm tarihçilerinin Kerbelâ faciasından sonra gerçekleşen hadiseleri üstün körü incelediklerini ve Hazret-i Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra aile üyelerinin Yezid tarafından Medine'ye gönderildikleri yönündeki rivayetlerinin yanlış olduğunu belirtmektedir (Veziroğlu, 2003a: 5).

Yapılan araştırmalar neticesinde Hazret-i Hüseyin'in Fâtıma ve Sâkine adlı kızlarının Medine'ye gönderilmediği ortaya çıkmıştır. Kerbelâ'da Hazret-i Hüseyin'i şehit ettiren Yezid, onun aile üyelerinin kendisi için sonradan tehlike oluşturacağını düşünerek sinsice bir plan yaptığı ve bu iki kızı dönemin Bizans imparatoru Konstantin Pagonat'a göndermiştir. Veziroğlu, bu çerçevede iki rivayet olduğunu belirtmektedir: İlk rivayete göre Hazret-i Hüseyin'in kızlarını cariye olarak Bizans imparatoruna göndermek istemiştir. İkinci rivayete göre ise onları Mısır'da rehin tutmak istemiş ve bu sebeple onları Şam'dan deniz yoluyla Mısır'a göndermiştir (Veziroğlu, 2003a: 5).

İslâm tarihçilerinin belirttiği üzere bu gemi yolda İspanyol korsanlar tarafından kaçırılmıştır. Hazret-i Hüseyin'in kızları da esir edilip İspanya'ya götürülmüştür. Anlatılanlara göre İspanya kralı eline geçen esirlerin en güzellerini, en sağlıklılarını ve en iyi iş bilenlerini dostlarına dağıttıktan sonra Hazret-i Hüseyin'in kızları Fâtıma ve Sâkine'yi Bizans imparatoru Konstantin Pagonat'a yollamıştır. İmparator bu iki kızı sorguya çekip onların siyasî değerlerini fark ederek rahibelerin eğitim gördüğü bugünkü Kocamustafapaşa semtindeki Kızlar Kilisesi'ne göndermiştir. Orada onla-

rın her türlü hizmetlerinin yerine getirilmesi için elinden geleni yaptığı rivayet edilmektedir (Veziroğlu, 2003b: 5).

Konstantin Pagonat, Müslümanların siyasi gücünü kırmak için Hazret-i Muhammed'in hem yeğeni hem damadı olan Hazret-i Ali'nin torunları ile akrabalık kurma yolunu dener. Bu sebeple Fâtıma ve Sâkine Hanımlara bir elçi yollayarak onları oğullarıyla evlendirmek istediğini haber verir. Yaşadıkları acının taze olması bir yana böyle bir teklifle karşılaşan Fâtıma ve Sâkine Hanımlar düşünmek istediklerini belirterek zaman kazanırlar ve kırk gün süre isterler. Müspet cevap alacağını düşünen imparator düğün hazırlıklarına başlar. Fakat kırk birinci gün kiliseye giden imparatorun adamı onları birbirlerine sarılmış ve canlarını Allah'a teslim etmiş halde bulur. Allah, onların canlarını alması için ettikleri duayı kabul etmiştir. İmparatorun elçisi odaya girdiğinde içeride nurani bir aydınlık olduğunu ve içeride pek çok kelebeğin uçtuğunu haber verince imparator bundan etkilenir ve iki kız kardeşi kilise avlusunda yan yana defnettirir (Veziroğlu, 2003b: 5).

İstanbul'un fethinden sonra Kızlar Kilisesi sahipsiz kalmıştır. Fetihden bir asır sonra, 1555 yılında Bektaşî şeyhlerinden Sümbül Efendi gördüğü rüyalar üzerine mezarların yerini bulmak için istihareye yatar ve mezarların yerini keşfeder. Mezar yerlerinin toprakları kabartılarak etrafı çevrilir ve türbe haline getirilir (Veziroğlu, 2003b: 5).

Tarihi kayıtlar açısından incelendiğinde Hz. Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra kesik başının ve ailesinden esir edilenlerin Şam'a götürüldüğü bilinmektedir (Öz, 2002: 271). Mustafa Öz, yazdığı ansiklopedik maddede esir alınan Hz. Hüseyin evlatlarının Medine'ye gönderildiğini belirtmekte; fakat bununla alakalı herhangi bir detay belirtmemektedir.

İslâm tarihinin en büyük yasına sebep olan Kerbelâ faciasından sonra Hazret-i Hüseyin'in kızlarının esir edildiğine dair çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetleri bir risâlesinde konu edinen dîn âlimi de Süyûtî'dir.

2. İmâm Süyûtî

Şâfi'î mezhebine mensup bir imâm olan Süyûtî devrinde büyük bir şöret kazanmıştır. İlim haysiyetine oldukça düşkün olup pek çok alanda eser vermiş ilmi güçlü bir âlimdir (Karahan, 1979: 263).

1445 yılında Kahire'de doğmuştur. Ailesinin geçmişi Doğu kökenli olup Süyûtî'den dokuz kuşak önce Mısır'a yerleşmişlerdir. Ataları Orta Mısır'daki Asyût'ta yaşamış olup dedelerinden biri Bağdat'taki Hodayriye mahallesinden olduğu için bu nisbeyle de anılmaktadır (Özkan, 2010: 188). Asyût'a ilk yerleşen büyük dedesi Hümâmiddîn bir sufidir ve kabri halen ziyaretgâhtır (Özkan, 2010: 188). Babası Şâfi'î fakihlerinden olup adı Kemâleddîn Ebû Bekir'dir. Süyût'ta doğmuş olup ilk ka-

dılık görevini orada yerine getirdikten sonra Kahire'ye yerleşmiştir (Karahana, 1979: 258; Özkan, 2010: 188).

Annesinin bir Türk cariye olduğu belirtilmektedir. Altı yaşındayken yetim kalan Süyûtî aile dostları tarafından himaye edilmiştir. Onların gayretleriyle tahsilini sürdürmüş olan Süyûtî, sekiz yaşına gelmeden Kur'an'ı tamamen ezberlemiştir. 1460 yılından itibaren hayatını ilme adanmış olan Süyûtî 1462 yılından itibaren de Arapça dersi verme hususunda icazet almıştır (Karahana, 1979: 258; Özkan, 2010: 188). 17 yaşından itibaren Bulkîni'den fıkıh dersleri alan Süyûtî'nin hocaları arasında devrinin önemli isimleri de yer almaktadır: Münâvî, Şibli, Kâfiyeci, Hanefî, Şîrvânî, Hanbelî, Sehâvî vs. (Karahana, 1979: 258-259).

Süyûtî, gençlik yıllarından itibaren pek çok yere seyahat etmiştir. Şâm, Hicâz, Yemen, Hindistân, Mağrib ve Sûdân ziyaret ettiği yerler arasındadır. Bir sene Mekte'de ikâmet etmiş olup Mısır'ın Dimyat, Fayyûm ve İskenderiye şehirlerini de ziyaret etmiştir (Karahana, 1979: 259; Özkan, 2010: 189). Müderrislik görevine ilk kez Şeyhûnî Câmî'de başlamış olup burada fıkıh dersleri vermiştir. Tolunlular Câmîi'nde zaman zaman fetvalar vermiş ve hadîs ilmi okutmuştur. Şeyh Barkûk Türbesi'nin şeyhliğini de yapmıştır. Daha sonra Kahire'deki en büyük hankâh olan Baybarsiye şeyhliğine getirilmiştir. Bu görevde uzun zaman kalmış ve refah içinde yaşamıştır. Bu görev esnasında bulduğu boş zamanlarda pek çok eserini kaleme alma fırsatı da bulmuştur. Çağdaşları tarafından kiskanılan Süyûtî onların aleyhinde olan faaliyetleri sebebiyle Baybarsiye şeyhliğinden alınmıştır. Bu olaydan sonra insanlara güvenini kaybeden Süyûtî Kahire'de Nil Nehri ortasındaki El-Ravza adacığında bulunan evinde uzlete çekildi (Karahana, 1979: 259, Özkan, 2010: 189).

Tumanbay'ın tahta oturmasıyla sultanın gazabına uğrama endişesiyle gizlenen Süyûtî Kansuh el-Gavrî'nin tahta geçmesiyle bu gizli yaşantısından kurtulmuştur. Osmanlılar'ın Mısır'ı fethedeceğine dair bazı öngörülerde bulunduğu rivayet edilmektedir. Sultan Gavri'nin teklif ettiği görevleri reddettiği, yolladığı 10.000 dinarı geri gönderdiği ve kendisine verdiği köleyi azat ettiği kaynaklarda geçen diğer bilgiler arasındadır. Hayatının son dönemini hastalıklarla boğuşarak geçirmiştir. 1505 yılında vefat etmiş olup Kahire'de Bâbü'l-Karâfa'da defnolunmuştur. Mezarı türbe haline getirilmiştir (Karahana, 1979: 259-260).

3. Hazret-i Hüseyin'in Kızlarının Kerbelâ Faciasından Sonraki Akıbetleri Üzerine Menkıbevi Metinler

İmam Süyûtî'nin yazmış olduğu risâlelerden yapılan tercümelemler Türkiye'deki el yazma kütüphanelerinde çokça bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Hazret-i Hüseyin'in Kerbelâ faciasında şehit edilmesinden sonra kızlarının başına gelen hadiseleri anlatan risâledir. Bu risâle çeşitli dönemlerde çeşitli isimler tarafından Türkçe'ye

çevrilmiştir. Yaptığımız araştırmalar neticesinde bu risâlenin çevirisi olan 4 eser nüshasına ulaşılmıştır.

Araştırmamızda konu edindiğimiz menkıbelerdeki konu özetle şöyledir: Hz. Hüseyin ve yârenleri Kerbelâ'da şehit edildikten sonra kızları, Yezîd'in huzuruna çıkarılır. Yezîd, onların kendilerine karşı çıkabilecek bir isyanda kullanılabileceğini düşünerek ve sahabeden kendisine muhalif olan Câbir-i Ensârî'yi de başkent topraklarından uzaklaştırmak için onları sürgüne gönderir. Câbir-i Ensârî ve Hazret-i Hüseyin'in kızları Yezîd'in askerleriyle birlikte gemi ile Mısır'a doğru yola çıkarlar. Çıkan fırtına sonucu gittikleri gemi yolunu kaybeder ve İspanya kralının kraliyet donanmasıyla karşılaşılır. Donanmadakiler gemiyi istila ederler ve gemideki herkesi esir ederek İspanya'ya götürürler. İspanya kralının huzuruna çıkarıldıklarında kral, onların kim olduklarını ve nereden gelip nereye gittiklerini sorar. Bunun üzerine Hazret-i Hüseyin'in kızları başlarından geçen olayları anlatır. Kral, bu kızların Hazret-i Muhammed'in torunları olduğunu anlar ve dedeleri Hazret-i Ali ve onun yârenlerinin akıbetlerini sorar. Bunun üzerine kızlar, onların Yezîd ve ailesinin hışmına uğradığını öğrenince hiddetlenir. Konuklarını kendi şölenlerine davet eder. Her sene gerçekleştirmiş oldukları Hazret-i İsa'yı anma törenlerinde peygamberlerine olan sevgilerinden ötürü onun eşeğinin turnağına bile hürmet ettiklerini söyleyerek Yezîd askerlerini azarlar. Onları peygamberlerine olan ihanetlerinden ötürü kınar ve hepsini katlettirir. Daha sonra Câbir-i Ensârî'yi ve Hazret-i Hüseyin'i kızlarını İstanbul'a göndermeye karar verir. Oradaki kralın kendilerini iyi ağırlayacağını, kendi ülkelerine dönmeleri için yardımcı olacağını söyleyerek krala hitaben yazılmış bir mektupla onları İstanbul'a yollar. Onların gitmesinin ardından kendisi de Yezîd'in üzerine kendi ordularını göndererek intikam almaya çalışır. Câbir-i Ensârî ve Hazret-i Hüseyin'in kızları İstanbul'a varırlar. Buraya geldiklerinde kral kendilerini çok iyi bir şekilde ağırlar ve ikramda, saygıda kusur etmez. Ayrıca kızların letafetinden etkilenir ve onları kendisine gelin etmek ister. İki oğlu olduğunu ve kendilerini isterlerse onlarla evlendirebileceğini söyler. Bunun üzerine iki kız kardeş mahzunlaşırlar. Kendilerinin İslâm üzerine olduklarını, bir Ehl-i Sâlib (Hristiyan) ile evlenemeyeceklerini, bu teklifin kendilerini üzdüğünü belirtirler. Kralın ısrarcı tutumu üzerine kendisinden düşünmek için süre istediklerini belirtirler. Bunun üzerine kral, iki kız kardeşe istedikleri süreyi verir ve onları bugün Kocamustafa Paşa Camii olarak bilinen, Bizans döneminde burası Kızlar Kilisesi'dir, mabede yollar ve oradaki görevlilere, onları en iyi şekilde ağırlamaları için tembihte bulunur. İki kız kardeş başbaşa kaldıklarında namazlarını kılarlar ve Allah'tan yaşadıkları bu ızdırabı dindirmesini dilerler. Allah, onlarından bu duasını kabul eder ve oracıkta ruhlarını yanına alır. Ertesi gün kiliseye vardıklarında iki kız kardeşin naaşlarıyla karşılaşılır. Haberi duyan kral, onlara bulunduğu teklifte hata ettiğini anlar ve pişman olur. Tüm halkı toplar ve onların önünde işlediği bu günah için Allah'tan rahmet dilemelerini ister. Bunun üzerine İsl-

tanbul'a çokça yağmur yağar. Bu suyla abdest alan Câbir-i Ensârî, iki kız kardeşin cenaze namazlarını kıldırır ve onlara olan son görevini yerine getirmiş olur. Mezarları Kocamustafapaşa semtinde, Sümbül Sinan Efendi türbesinde bulunmaktadır.

Dört menkıbe metni arasında önemli farklar bulunmaktadır. Bel_Yz_K.000723-01 numaralı nüshada olaylar şu şekilde anlatılmaktadır: Hazret-i Hüseyin'in kız kardeşi, eşi ve iki kızı esir edilmiştir. Bu dört kadın, çıplak bir şekilde develere bindirilerek Şam'a götürülür. Eşi ve kız kardeşi vefat eder. İki kız kardeş ise İspanya taraflarında bir adaya sürgüne gönderilir. Gemide Câbir-i Ensârî ve bazı sahabelerin de bulunduğu belirtilmektedir. Gemiye korsanlar ele geçirir ve esir ettikleri herkesi İspanya kralına götürürler. Yaptığı sorgulama neticesinde esir kızların Hazret-i Hüseyin'in kızları olduğunu öğrenir. Yezid'in askerlerini huzuruna çağırır ve bu suçu niçin işlediklerini sorar. Daha sonra bu askerleri öldürtür. Kızları bir mektup ile İstanbul kralına gönderir. Kral kızları hürmetle ağırlar. Onları iki oğluya evlendirmek ister. Kızlar bunu düşünmek için süre isterler. Kızlar Kilisesi'nde misafir edilirler. Bu esnada Allah'tan kendi canlarını almasını dilerler. Duaları kabul edilir. Durumu öğrenen kral, yaptığı teklife pişman olur ve başına bir çuval geçirip sokaklarda gezerek işlediği günahı ifşa eder. O sırada Câbir-i Ensârî, kendisiyle beraber olan müslümanlarla birlikte cenaze namazını kıldırır. OE_Yz_000331-05 numaralı nüshada olay çerçevesi benzer olup önemli farklar da bulunmaktadır. Bu nüshada Hazret-i Hüseyin'in eşinin ve kız kardeşinin ölümünden bahsedilmez. Esir olarak gönderilen sahabenin sayısının beş olduğu ve Yezid'in askerlerinin sayısının da on beş olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Hazret-i Hüseyin'in kızlarının İspanya yakınlarındaki bir adaya değil de Mısır'a sürgün gönderildiklerinden bahsedilmektedir. Gemi korsanlarca ele geçirilir ve İspanya kralına götürülür. Kral, yaptığı sorgulama sonucunda bu iki kızın Hazret-i Hüseyin'in kızları olduğunu anlar. Fakat bu nüshada esirlerini bir ovada kurulan ayine götürür. Tüm şehir halkının toplandığı bu ayine papazlar ve ruhbanlar da katılmıştır. Bir sanduka içinde mücevherlerin içine gizlenmiş bir eşek bacağı getirilir. Bu eşek bacağının Hazret-i İsa'nın eşiğine ait olduğuna inanılır ve ona ait olduğu için bacağı yüzlerine sürüp tırnağını batırdıkları suyu da içerler. Kral, bu âdeti örnek göstererek Yezid'in askerlerine Hazret-i Muhammed'in torunlarına bu zulmü nasıl reva gördüklerini belirterek onları öldürtür. Ayrıca bu nüshada bu iki kızın cenaze namazında müslüman tüccarların da bulunduğu belirtilmektedir. OE_Yz_001190-04 numaralı nüshada anlatılanlar OE_Yz_000331-05 numaralı nüshadakilerle birebir aynıdır. Hazret-i Hüseyin'in kızları Mısır'a sürgün edilmiştir. Korsanlar tarafından esir edilen beş sahabe bulunmakta olup Yezid'in askerlerinin sayısı belli değildir. Bu nüshada eşek ayağının ve tırnağının takdis edilmesi hadisesi aynen anlatılmaktadır. OE_Yz_001293-13 numaralı nüsha diğer nüshalara göre kısa olup olaylar zinciri Hazret-i Ali'nin şehadetinden itibaren anlatılmaktadır. Sürgün yerinin neresi olduğundan bahsedilmez. Sürgüne giden ve İspanyalı korsan-

lara esir olan sahabe ve asker sayısı belli değildir. Eşek ayağı ve tırnağıyla düzenlenen ayinden bahsedilmez.

Bu dört nüshada ortak olan yönler şöyledir: Hazret-i Hüseyin'in iki kızı Yezid tarafından sürgüne gönderilir. Yanlarında Câbir-i Ensârî'nin de bulunduğu sahabeler ve Yezid'in askerleriyle bir gemiye bindirilirler. İspanyol korsanların eline geçerler ve İspanya kralına götürülürler. Kral, yapılan zulmü öğrenince Yezid'in askerlerini öldürtür ve kızları İstanbul kralına gönderir. Kral, bu iki kızı iki oğlula evlendirmek ister. Kızlar buna razı olmazlar ve düşünmek için izin isterler. Bunun üzerine Kızlar Kilisesi'nde misafir olarak ağırlanırlar. Burada Allah'tan ruhlarını teslim almasını dilerler ve bu duaları kabul olur. Kral, durumu haber olunca pişman olur. Cenaze namazını Câbir-i Ensârî kıldırır. Naaşları Zincirselvi denilen yerde bulunan Kızlar Kilisesi haziresine gömülür. Daha sonra bu mezarları Sümbül Sinan keşfeder ve türbe haline getirilir.

4. Nüshaların Tavsifi

4.1. Bel_Yz_K.000723-01 Numaralı Nüsha

Bulunduğu Kütüphane: Atatürk Ktaplığı

Demirbaş Numarası: Bel_Yz_K.000723-01

Yaprak Sayısı: 2

Satır Sayısı: bb.

Mütercim: Ali Haydar

4.2. OE_Yz_000331-05 Numaralı Nüsha

Bulunduğu Kütüphane: Atatürk Ktaplığı

Demirbaş Numarası: OE_Yz_000331-05

Yaprak Sayısı: 4

Satır Sayısı: 29

Mütercim: Hâfız Muhammed İzzet

4.3. OE_Yz_001190-04 Numaralı Nüsha

Bulunduğu Kütüphane: Atatürk Ktaplığı

Demirbaş Numarası: OE_Yz_001190-04

Yaprak Sayısı: 10

Satır Sayısı: 13

Mütercim: ?

4.4. OE_Yz_001293-13 Numaralı Nüsha

Bulunduğu Kütüphane: Atatürk Ktaphı

Demirbaş Numarası: OE_Yz_001293-13

Yaprak Sayısı: 4

Satır Sayısı: 13

Mütercim: ?

Metinde eksik kısımlar bulunmakta olup gerekli metin tamiri yapılmış ve bu tamirler köşeli parantez “[]” içerisinde belirtilmiştir.

5. Metinler

5.1. Bel_Yz_K.000723-01 Numaralı Nüsha

(1b) Bismi’llâhir’r-ramani’r-rağim

Rivâyet olunur ki Yezid-i pelid-i mel’un Gazret-i İmâm Guseyin ra’iy’allâhu Te’âlâ ‘anha gazretlerini şehid itdükden-şoñra hemşiresini ve hatunını ve iki kızlarını esir idüp çıplağ develere bindirüp Şâm’a getürtdi. Hemşiresi ve hatunı iki mâh-ı mu’ammer öldiler. Civâr-ı rağmete vâsil oldılar. Şâm’da medfünlardır ve iki kızları kaldılar. Yezid ‘aleyhi’l-la’nenün nedîması didiler ki bu kızlar bunda iken saña huzür yokdur. Bir yaña sür gidsünler didiler. İspânya semtine Yezid-i mel’un bir aşaya gükm eyledi. Bir sefîneye koydılar. Gazret-i Câbir ra’iy’allâhu ‘anha ve ba’zı aşğâbdan bile girdiler. Gider iken İspânya korşanı bunları esir itdiler. Qırâla getürdiler. Qırâl didi-ki siz kimün kızlarısuz didi. Didiler İmâm Guseyn’ün kızlarıyuz didiler. Babanız niçe oldı didi. Didiler Yezid-i la’in Kerbelâ[ya] (2a) ‘asker gönderüp şehid itdiler. Didi-ki ‘emmiñüz İmâm Gasan nice oldı didi. Didiler Yezid-i la’in zehr gönderdi. Hatunı içürdi şehid oldı. Qırâl didi-ki baña vâcib oldı. Yezid üzere ‘asker cem’ eyleyüp varmağ didi. Didi-ki Yezid’ün tevâbi’ini ve bunları esir idenleri getirin didi. Der’akıb getürdiler. Tevâbi’-i Yezid’e su’âl eyledi. Bu kimün kızlarıdır. Didiler ki Peyğamber ‘aleyhi eş-şalâtu ve’s-selâmuñ kızınıñ oğlunuñ kızlarıdır didiler. Didi-ki niçün böyle itdiñüz. Didiler ki bize Yezid emr eyledi. Emr kulyız didiler. Didi-ki ben size emri göstereyim didi. Cümlesini qatlı itdiler. Esir idenlere didi-ki bu kızlarıñ cedit kaçan aya işâret eylese iki pâre olurdu. Siz böyle ‘ırq-ı şâhire el uzatdñüz. Cellâda emr eyledi. Cümlesini qatlı itdüdi. Bundan-şoñra bu kâfirdür dimen. Hâşaya irer ve didi-ki diñleñ benüm qadınlarum. Ben sizün köleñüzim. Başımıñ tâcısñuz. Kendiñüzi esir şanmañ. Gelün sizi İstânbül qırâlî tekfûrına göndereyüm. Oradan¹ kavlice esen Ka’be-i mu’azzamaya gitmek bir hoş olur. Tekfûr sizi göndersin de ben de ‘asker cem’ idüp Yezid’ün üstine varayum. Sizi öteye geçürürim. Kızlar didiler sen bilürsin didiler. Qırâl nâme yazdı. Bir sefîneye koydı. Yine gazret-i Câbir ra’iy’allâhu

'anhâ ve aşğabuñ ba'zı bile girdiler. Ko[n]sşantiniyye'ye geldiler. Tekfür didi-ki gelüñ kızlar benüm iki oğlum var. Birer sizi vireyüm. Kızlar gönülleründen didiler ki biz enbiyâ 'aleyhi'selâm neslünden olalum. Kâfire varmağ olmaz. Âşikâre didiler ki bize kırk gün (2b) mühlet virüñ. Âb u hevâsına alşalum. Andan-şoñra ne emr idersenüz öyle olsun didiler. Ol zamân Koca Muşşafâ Paşa Câmî'i'ne Kızlar Kilîsası dirler idi. Oraya emr eyledi getürdiler. Ol gün geçdi. Yatsudan şoñra büyük kız el açdı. Küçük kız âmîn idi. İkişi-de vefât itdiler. Dahı ol sâ'at kilîsânunü üzerine nür indi. Tekfür sarâyından gördi. Hây gitdi yavıdı. Getürenler biz anları şağ ve sâlim bırağduğ didiler. Didi-ki ben anlara bir söz söyledim. Yañıldum 'ırzları tağammül itmedi. Du'aları redd olmaz. Âdem gönderdi. Civâr-ı rağmete vâşıl olmuş² buldılar. İrtesi gün berât çulun boğazına geçürdi. Baş açığ yalın ayağ ağlayarak geldi. Cemî-i tevâbî'ide ol hey'ete girdiler. Biz dahı Sulşân Süleymân 'aleyhi'r-rağmetihü ve'l-ğufrân ğazretlerinün 'aşrında yağmur yağmadı. Ayaşofya Câmî-i ekserde du'aya çıkşunlar diyü emr eyledi. Hâlk cem' oldu. Pâdişâh çıkşunlar diyü muntazır oldılar. Pâdişâh berât çulun delmiş boğazına geçürmüş baş açığ yalın ayağ dahı cemî-i tevâbî'ide hâlk pâdişâhu bu hey'ette göricek bir qurı feryâd qopdı-ki vâşf olunmaz. Cenâb-ı Rabbü'l- erbâb bir yağmur gönderdi-ki olıqlara sığmadı. Du'aya böyle çıkmağ gerekdür ki 'indî'llâhda mağbül ola. Biz yine sözimize gelelim. Ehl-i İslâm'dan esîr erler var idi getürdiler. Ğazret-i Câbir imâmet eyledi. Âyîn-i İslâm üzere namâzların kıldırdı. Zencîrliservî dibüne defn itdürdi. El-ân anda medfûnlardur. Gözi olan görür ve bu risâleyi gören bilür. Bellü degildir. Allâhu a'lem. İki maşlağ arasında servî (3a) kökine yağındur. Câmî' semtinde ğatt-ı yemenide qalıñ. Koca Muşşafâ Paşa şeyhi Ğasan Efendi ekserî evqâfda servî dibinde du'â iderler idi. Ba'dehü Sünbül Sinân qaddese sırrıhuya du'â iderler idi. Bir gün su'âl iderler. Sulşânım evvel Sünbül Sinân Efendi'ye du'â itmezsiñüz. Şoñra du'â idersinüz. Buyurdılar ki aşlı vardur. Siz bilmezsiñüz. Bu risâle ile bilinür. Nür-ı kerâmet ile bildiler. Ba'dehü evvel esîrleri âzâd eyledi. Bir miğdâr mâl virüp vilâyetlerine gönderdi. Ğazret-i Câbir ra'iy'allâhu 'anha beş gün miğdârı mu'ammer oldılar. Civâr-ı rağmete vâşıl oldılar. Tekfür Koca Muşşafâ Paşa'nuñ ol bir câmî' yirine defn itdirdi. Muşşafâ Paşa rağmetu'llâhi 'aleyhe ol câmî'i anuñ için binâ eyledi. Bellüdür iğvân ziyâret eylesün. Yezîd-i mel'un kâtib-i vağyün oğlu iken aşğabdın iken gör hânedân-ı âl-i Muğammed'e itdikleri hıyâneti. Bunlar zâhir kâfir iken âl-i Muğammed'e ve şağâbe-i resülü'llâha itdikleri 'aynen dilerüm. Mevlâ'dan Yezîd-i la'nete qâ'il olmanları yevm-i kıyâmetde Yezîd-i la'inün 'alemi dibinde ğaşr eyleye.

Bağiretihü Seyyidü'l-mürselîn

Tamğa 'Alî Ğaydar İslâmbol

1299

5.2. OE_Yz_000331-05 Numaralı Nüsha

(92a) Mütercimü'l-fakîrü'l-ğakîr

Ğâfiż Muğammed 'İzzet

İşbu risâle şah-ı şehîd-i Kerbelâ Ğüseyin-i bâ-şafâ şalâtu'llâhi 'alâ nebiyyinâ Muğammed ve âlihi ecma'ın ğazretlerinin iki 'aded duhter-i pākîze ve kerime muğ-teremlerinin Der-sa'âdet'e teşriflerini ve Koca Muşşafâ Paşa Câmî-i şerîfi civarında medfün olduklarını mübeyyen Mevlânâ İmâm Süyüşî'nün 'Arabiyü'l-'ibâre cem' ve tertîb buyurdukları risâlesinden tercüme idilmiştir. Ve mine'l-tevfîķe ni'amü'r-refîķ.

(92b) Bismi'llâhir'r-ramani'r-rağim

El-ğamdü [e]l-veliyihü ve's-şalâtü 'alâ nebiye ma'lûm ola ki İmâm Ğüseyin ra'ey'allâhu 'anha ğazretlerinin şagrâ-yı Kerbelâ'da sa'y ve ihânet-i muhâlifin ile câm-ı şehâdeti nüş iderek rûğ-ı şerîfleri ketebe-i şühedâya ser-efrâz-ı seyyidü's-şühedâ olduğında ser-i sa'âdetleriyle ğacle-nişin-i i'şmet olan muhaderât-ı zekiyeden ğalîle ve hemşire ve iki kerime-i muğarrimelerini Şâm-ı la'net-meşâmma ħilâfet da vâsında bulunan Yezid-i 'anîd la'netü'llâhi 'aleyhe iğzârlarını emr eyledikte ğalîle-i muğtereme ve hemşire-i mükeremmeleri esnâ-yı râhda bi'emri'llâhi Te'âlâ civâr-ı rağmete rüb-râh olduklarında (rievânü'llâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'ın) duhter-i pākizeleriyle ol mübârek ser-efserleri Şâm-ı la'net-meşâmma vâsıl olıcaķ ol nev-nihâlân-ı gül-zâr-ı 'iffet ü i'şmetleri diyâr-ı Mısır'a isâl için aşğâb-ı kirâmdan beş nefer-i zevât 'azâm-ı ħidmetlerine me'mûr olan Ayvânsarây civarında medfün ğarîķ-i ğufrân Ğazret-i Câbir-i Ensârî ra'ey'allâhu 'anhüm dahî nâzır ve kavm-i Yezîd'den on beş nefer dahî muğâfiz-ı naşb u ta'yın olınarak Mısır'a gönderilmek üzere bir sefîneye irkâben tesyîr olunmalarıyla deryâda giderlerken bi'ğikmetü'llâhi Te'âlâ rûzgârûn şiddetine teşâdüf ile İspânyâ şularına düşüp bu cihetle İspânyâ sefîneleri ahz u giriftle ğükümetlerine teslîm ve ħuzûr-ı kırala taķdîm itdiler. Velediyü'l-istîzâğ âħır zamân peyğamberi Muğammedü'l-'Arabî 'aleyhi es-şalâtu ve's-selâm ğazretlerinin kerime-i pākizeleri Fâşmatü'z-Zehrâ ra'ey'allâhu Te'âlâ 'anhâ ğazretlerinin maħdûm 'alî-cenâbları Ğazret-i İmâm Ğüseyin ra'ey'allâhu Te'âlâ 'anhûn kerime-i muğteremeleri oldukları müstebân olduğda yâ sizûn pederiñüz İmâm Ğüseyin-i Velî ve 'emmiñüz İmâm Ğasan ibn-i 'Alî ğazerâtı nice oldılar. Ğalâ devlet-i Muğammediyye ve ħilâfet-i 'aliyye-i İslâmiye anlarda olmalıdır. Sizûn böyle ğarîbü'd-diyâr olmañuz n'içündür. Sizler şâğabe-i sa'âdet olmalıñız diyü su'âl olundüğda mâcerâ-yı Kerbelâ-yı min evvel ilâ ahire vuķûât oldığı üzre ħaber virdüklerinde kıral-ı İspânyâ bunlar için bir sarây taħliye idüp anda emn ü istirâğatlı miħmân kıldılar. Bir kaç gün mürûrında pâşķalyaları zamanına teşâdüf idüp millet-i efrenciye üzre 'âdet bu idi-ki ol diyârda bir 'azîm şâğraya şağîr ü kebîr cemm-i ğafîr gelerek ğattâ kıral için bir taħt kırilup ol şâğrada öyle ğalebeklik olurdı-ki şehriñ deriñında kimse kıalmaz ve âyinleri (93a) üzre bay-

rām iderler idi. Ol esnâda müşârün ileyhümâ gâzerâtını ol mağalde mürtefi'bir mevzi'e iclâs ile temâşâ için da'vet itmişler idi. Vaqtâ ki pâpâsları ve ruhbânları cem'i-yetle ve kemâl-i ta'zîm ü âdâbla elleri ve başları üzerine bir şandûka aralık ol şandûkuñ vâfir ayakları olduğu gâlde her birine nice kimse yapışup feryâd ve fiğân iderek ol meydâna getürdiler. Kıral şarafından me'mûrlar gelüp âdâb ve ta'zîm ile şandûkı küşâd itdüklerinde muraşşa' ve müzeyyen bir boğça derûnunda kezâlik dürlü cevâhir ile müzeyyen def'aten boğça derûnında kezâlik boğça derûnında kezâlik el-gâşıl kırk kât mücevher ve lâ' ü yâkût ile ma'nûn muğâfazalar derûnında bir merkeb ayağı zühür itdükde evvel kıral âdâb u tevķır ile ba'de't-takbîl yüzine ve gözine sürüp ve ol merkeb şırnağını şuya batırup içdikden-şoñra kıraluñ ma'iyetinde olan ricâl ve cenerâlleri dahî ol-vechle ta'zîm ile şuya batırup ol suyu esrâf u eknâfa vesâ'ir düvel-i Naşârâ'ya hediye eylediler. Ba'dehû ol şırnağı zıkr olunan boğçalara vaz' ve mağalline işâl ve ziyâfet-i 'azîmeden şoñra Yezîd-i pelîdûñ me'mûrları on beş neferi guzûrlarına çağırup su'âl eyledi-ki bu ta'zîm ü tekrîm ile ziyâret eyledigimiz ne şeydür bildiñüz mi. Mezbûrlar bilmedük diyü cevâb virdüklerinde kıral âgâz-ı güftâr ile bu şırnağıñ şâgibi merkeb Çazret-i 'İsâ 'aleyhi es-şalâtu ve's-selâm bir kere râkib oldukları mer-viyâtdan olup muğtemel ki bu şırnağ ol-mübârek eşegün şırnağıdır diyü Çazret-i 'İsâ 'aleyhi es-şalâtu ve's-selâma ta'zîmen senede bir kaç def'a çıkarup yüzimize ve gözi-mize sürüp ve şuyını derdli ve 'alîl olanlara şifâ bilirüz. Böyle nâ-ma'lûm olan bir es-fel-i eşyâya peygamberimize ri'âyeten ta'zîm ve tekrîm ideriz. Ey hâ'in dîn-i Muğammedî sizlerün dîn-i Muğammedî'de oluruz diyüp peygamber-zâdeleriñüze ve hânedân-ı Muğammedî'ye hıyânet eyledigiñüz gibi bir vâkitde emsâli mesbûk olmamış-dur. Sizler vâcibü'l-terzîl ve'l-i'dâm kimselersiz diyüp ol şer zümreyi İspânyâ kıralı kemâl-i gayret-mend-i nâşî guzûrında katl ü i'dâm ve cezâ-yı sezâ-yı mâ-belâğlarına ikdâm itdi ve didi-ki ba'de'l-yevm ol-şarafa varup bu mişillü muğâlîfîn ü ma'ânîdîn ile ceng idüp ol temhîr-i 'anîdûñ gâkķında[n] gelmek bize vâcib oldu. Peygamberleri ve evlâdlarına böyle gâddar u gayf iden hâ'in kimseler gâşâ Muğammedî degildür. Bun-lar mürted ve 'âşî olmuşlardur didükde ol cem'iyet gayret kuşacağını kuşanmak üzere ta'ahhüdle herkes mekânına ruhşatla 'avdet eylediler. Bir kaç gün mürûrundan şoñra ol sulşânları (93b) ve şâgâbe-i kirâm guzerâtını da'vet idüp sizler bir dürlü elem üzere olmayıñ .Sizler esir degilsinüz. Bizüm ve cümle 'âlemün efendisi ve başları tâcısız ve şeh-zâde ve sulşânlarısız diyüp ol nâzenîn-i hânedân-ı âl-i Muğammed 'aleyhe es-şalâtu ve's-selâmı ve nâzır olan Câbir-i Ensârî ve beş nefer-i şâgâbe-i kirâm ri-evâ-nu'llâhi Te'âlâ 'anhüm gâzerâtını i'zâz u ikrâm ve dürlü iğsân ve en'âm birle hâşşeten bir a'lâ sefîneye tağmîl ve İstânbül kıralı tekfûra nâme yazup mağallerine teshîl ve işâli için temhîr-i veşâyâ eyledi. Vaqtâ ki bi'l-'ar[z] ve'l-ikrâm İstânbül kıralı tekfûra vürûdlarında tekfür bunlara gâyetü'l-gâye nevâziş ü ikrâm ve tevķır-i iğtirâm eyle-yüp kemâl-i i'zâzından-nâşî güyâ ki ol sulşân-ı zî-şânları şeh-zâdeleri lâyıķ zannıyla sizleri iki oğlum vardır. Biri biriñüze ve diğeri biriñüze vireyim didik-de ol sulşân-ı zî-şânlarâ gâyet gelüp bizlere kırk gün kadar mehîl vir ki mülâğâza idelim didükle-

rinde ol zamân Koca Muşşafâ Paşa câmi'-i şerîfine Kızlar Kinîsâsı derler idi. Bu nâzeninleri ol kinîsâya misâfir virdiler. Sulşân 'aleyhi's-şân gâzerâtı Cenâb-ı Kibriyâ celletü 'âzametihî gâzetlerine teveccüh-i tâm ile meşgûliyet-i mu'kaddeseleründe iken bir gice yatsu namâzından şoñra yâ Rabbi bizi kâfire naşîb itme diyü niyâz ve birbirlerine şarmaşup ikisi birden rûğ-ı revânlarını Çakç'a pervâz eylemeleriyle hemân kinîsâ üzre qanâdîl gibi nûrlar nâzil ve dürlü 'acâ'ibât zâhir oldığını tekfûra îhbâr eylediklerinde sulşân-ı zî-şânların şavma'a-i nûrâniyelerine 'aşf-ı nazâr olunarak irtigâl-i civâr-ı Rabbü'l-âlemîn itdüklerini rû-nümâ olduğda tekfûr sulşân-ı zî-şânları teklîf-i salîfû'l-beyân ile âzürde eyledigini bi't-teferrûs olup gayretinden boğazına bir siyâh çul geçirüp ol-va'kit esîr bulunan Müslimân hatunları ma'rifetiyle tefsîl ü tekfîn olup cemî'-i üserâ-yı muvağğidîn ve Çâzret-i Câbir-i Ensârî riévânü'l-lâhî Te'âlâ 'anhûn imâmetiyle edâ-yı şalât u du'âya iktidâ ve Zencîrliservî dibine defn olundılar ve üzerlerine Yâsîn-i Şerîf tilâvet eylediler. El-ân anda medfûndurlar. (Riévânü'llâhî Te'âlâ 'anhümâ ve 'inne eyyühâ) Ba'dehû tekfûr inşâf idüp ol zât-ı şerîflere gürmeten cemî'-i üserâyı âzâd ve her birlerine b[â]ligân-mâ-b[â]lig enâm ve dürlü 'uzerler ile dâr u diyârlarına i'zâmâ mâ-ada ve himmet eyledi ve Câbir-i Ensârî ra'îya'llâhu Te'âlâ 'anha dañı ol günde bi'emri'llâhî Te'âlâ vefât idüp sulşânların (94a) civârlarına defn idecekler idi. Lâkîn kinîsâda riyâzet üzre bulunan kızların re'îsi izin virmeyüp ol-va'kit Ayvânsarây semtinde zîr-i zemînde han mişillü bir âsitâne var idi. Müslimân tüccârları anda sâkin olurlar idi. Birisi içlerinden mergûm olsa el-ân Atîk-i Muşşafâ Paşa Câmi'-i şerîfi olan mağalle civâriyet gësâbiyla defni derler idi. Binâ'en-aleyh Câbirü'l-Ensârî ra'î 'anhü'l-bârî gâzetleri ol mahale defn olduğu şîğgâten resîde olup İstânbül fetğ olduğda mażinne-i kirâmuñ îhbârâtıyla Çâzret-i Câbir ra'îya'llâhu Te'âlâ 'anha dañı ol mağalde medfûn oldukları taşğîğ olduğda Gâzî Koca Muşşafâ Paşa dañı üzerlerine Ayvânsarây dâhilinde olan câmi'-i şerîfi binâ ve îgyâ buyurdıkları mervidür. Rivâyet-i dîger Ayvân-sarây derûnında vâkî 'Atîk-i Muşşafâ Paşa Câmi'-i şerîfi kadîmen kinîsâ olup tekfûr Çâzret-i Câbirü'l-Ensârî ra'î 'anhü'l-bârî gâzetlerine ruğşat-ı 'ibâdet ve hîn-i irtihâllerine degin mezkûr câmi'-i şerîfün bâkî olan minber-i tağtında ifâ-yı farîze-i 'ubûdiyet ile vukû'-ı vefâtlarında mezkûr minber altına tedfîn ve müşârün ileyh bu şüretle tekfûr şarafından mażhar-ı tekrîm olduğu dîger rivâyet müktesibedendür. Şu iki şüretde de üzerlerinde kırmızı şumağı olarak mücellâ şaykal yek-pâre şandûka vaz' olunmuşdur. Qırâl kemâl-i ri'âyetinden-nâşî kinîsâ olan Koca Muşşafâ Paşa Câmi'-i şerîfi gavalisinde Zencîrliservî önünde medfûn olan sulşân-ı 'iffet-nişân gâzerâtı için mezkûr şummâkiden iki 'aded şandûka nişân virmiş ise de mürûr-ı ezmine ile tahtü't-türâb qalmış olduğu mervidür. El-âhdetü 'aliyü'r-râvî gîn-i fetîğden-berü tevâtür ile meşhûr iken bir merqad-nişâna verilmediği ağreb-i garâ'ibedendür. Sulşân Mağmûd 'aleyhi'r-rağmetü melikü'l-ma'bûd gâzetlerinin bu gidmet-i fâhireyi ifâ itdiği ma'lumumuz ise de Sü-yüşî'nün risâlesi 'aynıyla tercüme idildi. Ol âsitân-ı bülend eyvâna envâr-ı velâyet ve envâr-ı kerâmet ile münevver olan a'izze-i kirâm qaddesa'llâhu esrârihüm gâzerâtı

ma'nen āgāh olup sālİKlerini ve belki 'amme-i nāsı ol mağall-i mübārekden mürür ve 'ubūrlarına men' ve ta'zīm ü tekrīm ile terğİb iderler idi. Rahmetu'llāhi Te'ālā 'aleyhim ecma'ın. (Cā-yı mülāğāza) Küfr ü zalālet üzre olan İspānyā kralı ol mertebe ta'zīm ü tevķİr iderek kendi memleketinde ta'zİmlerine ri'āyetde ķuşūr iderüm hulyā-sıyla cümle kırāllar meyānında mer'iyü'l-hāşır olan İstānbul tekfūrına gönderüp mağallerine irsālİ hūşūsında teshİlāt-ı lāyİka ifāsını (94b) ricā zİmnında maħşūs nāme yazdı ve tekfūr da vūsüllerinde hānedān-ı Muğammed 'aleyhe eş-şalātu ve's-selāma ve aşğāb-ı kirām ğazerātına teveccühle mālen ve bedenēn ikrām ve ri'āyet eyledi ve ğİN-i vefātlarında ta'zİminde ķuşūr eyledim diyü mağzūn ve ye's-i mātem 'alāmeti olarak boynına siyāh çul geçirüp teklİf itdigi meşāliĝ-i fāsidesine nādīm ü peşīmān oldu. 'Aceb degül-mi ki Ehl-i Beyt risālet ü hānedān-ı nebevvet salla'llāhu Te'ālā 'aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerine bu ğüne ihānet iden Yezid-i mel'ūna la'net ğaķķında tevaķķuf itmek muĝİbb-i hānedāna yaķışmaz. Ma'a-hazā İbnü'ş-şeyh ve hulāşa şāĝİbi ve sa'de'd-dİN ve şāĝİb-i Muğammediye vesā'ir muĝİbb-i Āl-i 'Abā Yezid-i pelİd ve kāfir 'aleyhi'l-la'neye la'net-i bilā-tevaķķuf mertebe-i vücūbda bildiler. Zİrā Yezid 'aleyhi'l-la'neye la'netde tevaķķuf idenlerde Hāricİlik şā'İbesi istişmām olunur. Bā-hūşūs 'akā'idde de hİlāfet bahşİNde sa'de'd-dİN naşİrİ'en beyān itmİşdür. La'netu'llāh Yezid oĝlu ķavm-i Yezid ma'a-hazā fetāvāda la'net-i İsbāt eylediler. Tevaķķuf iden kibār-ı ehl-i Allāh'dan ba'zılarına bā-hūşūs İmām Şāfi'ra'İya'llāhu Te'ālā 'anha ğazretlerine nİçün Yezid 'aleyhi'l-la'ne ğaķķında la'net olunmaķ hūşūsında tafşİl buyurmayup tevaķķuf olundu diyü su'āl olunduķda öyle kāfir ve ğabİs lisān-ı nāzenİNimi telvİs itmem buyurdılar ise de bizler la'netde tevaķķuf itmeyiz ve her ān u zamān selāmu'llāhi 'aliyü'l-Ĝüseyn vālehü la'netu'llāhi 'alā ķātİlihü ve a'dāyihü ile hātm-i kelām ideriz.

5.3. OE_Yz_001190-04 Numaralı Nūsha

(25b) İmām Ĝüseyn ra'İya'llāhu Te'ālā 'anha efendimiz ğazretlerinüñ kerİme-i muĝteremeleri İki sulşānİN 'aleyhişānlaruñ ra'İya'llāhu Te'ālā 'anhümā bi-ĝİkmetu'llāhi Te'ālā āsitāne-i 'aleyhiyyeye teşrifleri menķİbe-i 'aleyhe-i teşrif-i sa'ādetlerİdür.

Bismi'llāhir'r-ramanİ'r-raĝİm

Bismi'llāh ve el-ĝamdüli'llāh ve's-şalātu ve's-selām 'alā seyyidİNā Muğammeden resūlu'llāh 'aleyhi şalātu'llāh ve selām ve ba'de Ĝazret-i İmām Süyüşİ raĝmetu'l-lāhi Te'ālā 'aleyhi ğazretlerinüñ āsitāne-i 'aleyhede vāķİ' āsitāne-i ķadīm-i Ĝalvetiye Ķoca Muşşafā Paşa raĝmetu'llāhi 'aleyhe ğazretlerinüñ cāmi-i şerifi şerefiyyetine dā'ir 'Arabiyü'l-İbāre bir risāle te'lİf ve tedvİN buyurmuşlar ve ol risāle İki-yüz şokşan beş (26a) tārİhİNde Fenā-yi Ĝalveti nām zāt-ı şerİf ķāddesa'llāhu el-'azİz Türki nazm İle tercüme eylemiş İse de manzūm-ı mezkūr dest-i nā-ĝeh ğeçüp ķalem-i nāsİhden hāşā sebebiyle maĝbuş ķalup mazāmİNİN fehm ü 'iz'ān ve ya'ķİN-i en'āmdan ķalup

mehâamm teyakğun-kerde-i iz'ân u ittiķānum olduğu mertebede mâli neşr-i icmâle cesâret kılındı-ki râğbet iden ehl-i inşâf İmâm Süyüşî ğâzretlerinin murâd-ı şerîfini añlayup zevk-yâb olalar. Müfâdı budur ki çün Seyyidinâ İmâm Ğüseyn ra'îya'llâhu Te'âlâ 'anha ğâzretleri şâġrâ-yı Kerbelâ'da sa'y-ı muhâlifin ile cām-ı şehâdeti nüş idüp rûġ-ı şerîfleri şabaķa-i şühedâya efrâz idüp seygidü'l-şühedâ oldu. Ħacle-nişîn-i muhadderât olan ġâlile-i muġteremeleri ve hemşiresi ve iki kerime-i mükerrermelerini Şâm'da hâşâ sümme hâşâ hevâ-yı (26b) da'vâ-yı hilâfet iden muhş-i 'anid Yezid-i pelid la'netu'llâhi 'aleyhe mezid buraya getürsünler diyü emr itdükde ġâlile-i muġteremeleri ve hemşireleri esnâ-yı râhda bi'emri'llâhi Te'âlâ civâr-ı râġmete irtigâl itdiler. Râġmetu'llâhi Te'âlâ 'aleyhümâ. Lâkin iki duhter-i pâkızeleri ile ol mübârek ser-efser-i sa'âdetleri ol maġale vâsıl olıcaķ ser-i sa'âdetleri ve ol zât-ı 'iffet pür-işmetleri diyâr-ı Mısır'a isâl için saġabe-i kirâmdan daħı beş nefer zât-ı şerif Ħidmetlerine ta'yın ve Seyyidinâ Câbir-i Enşârî riwânu'llâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'in ğâzretleri daħı nâzır-ı naşb olunup bir sefîneye vaz' olundu. Deryâda giderken bi'ġikmetu'llâhi Te'âlâ rüzġaruñ şiddetine teşâdüf ile İspânya sefineleri bunları aħz u esir idüp ol mübârek ser-i sa'âdet efser-i cenâbın İmâm Ğüseyn (27a) ra'îya'llâhu 'anha ol sefîne ile diyâr-ı Mısır'a isâl ve anda medfün olduğu tevâtür ile sâbitdür. Mâ'adâ aşġab-ı kirâmı ve sulşânân-ı zî-şân cümlesini ve Yezid-i pelidüñ a'vânını ma'âen kırâlarına getürdiler. Cânib-i kırâla vâsıl olduķda kimler olduķlarını istinşâķ idüp ma'lûm olunduķda âħır zamân peyġamberi Muġammedü'l-'Arabî şalla'llâhu Te'âlâ 'aleyhe vesellem ğâzretlerinin kerime-i pâkızeleri Fâşimatü'z-Zehrâ ra'îya'llâhu Te'âlâ 'anhümâ efendimiz ğâzretlerinin mâhdüm-ı 'âlî-cenâbları Ğâzret-i İmâm Ğüseyn ra'îya'llâhu Te'âlâ 'anha efendimizün kerime-i mükerrermeleri olduğu 'ayân olıcaķ yâ sizün pederiñüz İmâm Ğüseyn-i Velî ve 'emmiñüz İmâm Ğasan bin 'Alî ra'îya'llâhu 'aleyhim ecma'in ġâzerâtı nice oldu. Ğâlâ devlet-i Muġammediye ve hilâfet-i 'aliyye anlarda olmalı idi. Sizler böyle ġarîbü'd-diyâr olmaķ (27b) n'içündür. Sizler şâġib-i sa'âdetsiz diyü ol Ħubâbları istifsâr-ı Ħaşir eyledükde ġâziyye-i mâcerâlaruñ min evveli ilâ âħıre *vuķûni' en-fetih*³ olduğu üzre Ħaber virdüklerinde kırâl-ı mesfûr bir kerre âh idüp bunlar için bir sarây-ı 'âlî tahliye idüp ziyâfetler ve dürlü dürlü ikrâm ile mükerrrem itmek üzere bir kaç ġün mürrunda millet-i efrenciyye ġâ'idesi üzre pâşâlyaları zamanına teşâdüf idüp 'âdet-i bâsıla ve ġâ'ide-i 'âsılaları üzre ol memleketde bir 'azîm şâġrâya tecemmü' idüp ġattâ kırâl için bir taġt ġurilup ol şâġrâya ol ġadar ġalebe olurdu-ki şehrüñ derünında kimse ġalmaz idi. Âyınler üzre bâyrâm iderler idi. Ol esnâda müşâ-rün ileyhâ ġuzerâtı ve şâġabe-i kirâm ġuzerâtı ve Yezid-i pelidüñ (28a) a'vânını ol şâġrâya nâzır mürtefi'bir ġaşra temâşâ için da'vet itmişlerdi. Vaķtâ ki pâpâs ve ruh-bânlaruñ cem'iyetle varup ta'zîm ile elleri ve başları üzre bir şandıķ yâ'nî ol şandıķuñ vâfir ġulları olup her birine nice kâfir yapışup feryâd ve fiġân iderek ol meydân-ı nah-vete getürdiler. Şandıķ mezbûri kırâlları ġuzüründe me'mûrlar gelüp âdâb u ta'zîm ile küşâde eylediklerinde muraşşâ' la'l ü yakût ile muşanna' ve müzeyyen bir mahfa derününde dürlü dürlü cevâhirla ma'nün bir boġça anuñ daħı derününde kezâlik bir

boğça el-gâsıl kırk kat mücevher la'l ü yâkût ile müzeyyen mañfalar derûnında bir merkeb şırnağı zühür idüp evvelâ kırâl-ı mesfûr âdâb u tevķır ile ba'de't-taķbıl yüzine ve gözine sürüp ol şırnağı şuya başırup **(28b)** içdükde kırâl-ı mesfûrûñ ma'ıyyetinde bulunan kıralları dañı ol vechle ta'zım ile şuya başırup ol şuyı eşraf u eknâfa vesâ'ir devlet-i Naşârâ'ya hediye eylerler. Ba'dehü ol şırnağı zıkr olınan boğçalara vaz' ve mağalline îşâl idüp gün-â-gün ziyâfetler ve dürlü dürlü simâs⁴ eyledükde Yezid-i pelidüñ me'mûrları olan on beş neferden ziyâde mel'unları kırâl guzûrına çağırup su'âl itdi-ki sizler ķankı dîn üzeresiz. Didiler kim dîn-i Muğammedî ve şer'at-i Ağmedî üzereyiz. Kırâl-ı mesfûr ta'zım ü tekrım ile ziyâret eyledigimiz ne şeydir bildiñüz mi. Mezbûrlar bilmedük didiler. Cevâblarından-şoñra kırâl-ı mesfûr didi-ki bu gördi[gi] nüz şırnağın şâğibi olan merkebe ğazine-i 'İsâ 'aleyhi's-selâm bir kerre râķib olmuşlar diyü rivâyet iderler. **(29a)** şadaķahü kezbe iğtimâli var iken belki bu şırnağ ol merkebün şırnağıdır diyü bu şırnağı tekrım iderek Ğazret-i 'İsâ 'aleyhi's-selâm ta'zım senede bir kerre bir kaç gün ta'yın olup bu şırnağı tekrım iderek çıkarup yüzimize ve gözimize sürüp şuyını dürlü 'alıl olanlara şifâ bilürüz. Böyle nâ-ma'lûm olan esfel-i eşyâya ri'âtüz. Peyğamberimiz zı-şân-ı ğazretlerine ta'zım ve tekrım içündür. Ey hâ'in dîn-i Muğammedî sizler dîn-i Muğammedî üzre da'vâ idüp peyğamber-zâdeñüzi böyle ğaķâretle dâr u diyârlarından ayırup sefil ve ser-gerdân memâlik memâlik gezdirüp eyledigiz hıyânetligi bir vakıtd e msâli olmamışdır. Sizlere vâcib olmuşdur-ki ğayet ile hâ'in kimesnelersiz diyü ol cem'ıyyet içinde bülend-âvâz ile çağırup İspânya kırâl kemâl-i ğayret ü hidmetinden **(29b)** nâşî Yezid-i efker 'aníd-i pelid 'aleyhi la'net Rabb-i 'aziz-i mecid tevâbî'in eşedd-i 'uķûbet ile siyâsete çökerüp ķatl ü i'dâm ve cezâ-yı sezâ-yı lâyıķlarına iķdâm eyledi ve didi-ki ba'de'l-yevm ol-şarafa varup bu mişillü muhâlifin ile ceng idüp mağzı Yezid-i pelidüñ ğaķķından gelmek bize vâcib oldi. Böyle mu'annid-i hâş peyğamberleri ola dıñe 'özr ü ğayf idüp 'aníd kimseler ğâşâ şümme ğâşâ Muğammedî degıldür. Bunlar dınleri üzre mürted ve 'âşî olmuşlardır didükde ol cem'ıyyet kıralları guzûrında ğayret ķuşağın ķuşanmağ üzre 'ahd ü peymân eylediler ve herkes mekânına ric'at ve 'avdet itdiler. Bir kaç zamân mürûrında o sulşânân-ı 'azizân-ı 'aleyhi's-şânları ve şâğabe-i kirâm riévânü'llâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'ın ğuzerâtını **(30a)** kırâl-ı mesfûr da'vet idüp sizler bir dürlü e'lem üzre olmañ ve sizler esir degülsiz. Bizim ve cümle 'âlemün efendisisiñüz ve başı tâcısıñuz. Şeh-zâde ve sulşânlarıñız diyü ol nâzenín-i hânedân-ı Muğammed 'aleyhe eş-şalâtu ve's-selâm ve nâzır olan Câbirü'l-Enşâri ve beş nefer-i şâğabe-i kirâm riévânü'llâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'ın ğazerâtı i'zâz u ikrâm ve dürlü dürlü simâş ile mükerrerem ve en'âm idüp hâşşaten a'lâ sefîneye tahmilen ve İslâmbol tekfûrına nâme yazup bi'l-izzü ve'l-ikrâm mağallerine îşâl u irsâl ve her vechle ta'zım ü tekrım ve esen ola için irsâl eyledi. Vaķta ki bi'l-izzü ve't-tekrım İslâmbol tekfûrına vâşil ve vürüdlarında tekfûr kırâlî dañı bu sulşânları kemâl-i i'zâz u tekrım **(30b)** ve tevķır ve ğayeti'l-ğaye nevâziş-i iltifât ve hâşır-ı şeriflerine mürâ'at ve ta'zımından nâşî güyâ ki ol sulşânân-ı zeylin ve zamânları kemâlde ve ahlâķ-ı ğamideleri ta'ríf ve tevşifden müstağnî olmağla

oğullarına lâyiğ žannıyla iki oğlum var biriñüzi birine ve biriñüzi birine vireyim didükde o sulşânân-ı ‘aleyhi’ş-şân ğazerâtına ğayret ve rikķat el virüp mahzûn olarak şimdi zamânı degildir. Bir miķdâr istirâğatden şöñra ħaber virelüm. Şimdilik üserâyı muvaĝğidînüñ ħatunları yanında olalum didiler. Ol zamân ħoca Muşşafâ Paşa Câmî-i şerîfine Kızlar Kilisâsı dirler idi. Bu nâzeninleri ol kilisâyâ misâfir virdiler. Sulşânân-ı ğazerâtı Cenâb-ı Kibriyâ celle ‘azâmetihi ğazretlerine (31a) teveccüh-i vecd-i pâkleri ervâĝına tevessül-i tām birle şavm u ‘âdet şuĝullerinde iken bir gice yatsu namâzından-şöñraca rûĝ-ı revânların Cenâb-ı Ğaķķ’a teslîm itdiler. Ol anda kilisâ üzerine ķanâdîl gibi nûrlar nâzil ve žâhir ve dürlü dürlü ‘acâyibâtlar bâhir olduĝını tekfûra ħaber virdiler. Sulşânân-ı źi-şânüñ şavma’a-i pür-envârlarına nażar olunduķda intikâl-i civâr-ı Rabbü’l-‘âlemîn olduķları ħaber virildikde sulşânân-ı źi-şân ğazerâtını tekfür kırâlî talşif yüzinden söylediĝi söz ile âzâde eyledigine nâdim ü peşimân olup ğayret-i ğayretinden boĝazına bir siyâh ħuval delüp geçürdi. Ol vaķit esîr bulunan Müselmân ħatunları taĝsîl ve tekfîn idüp cemî-i üserâyı muvahĥidüñ Ğazret-i Câbir raëiya’llâhu ‘anhuñ imâmetiyle edâ-yı şâlât ve du’âya iķtidâ olundu. (31b) Bir maĝall-i münâsebeti tefekkür olunduķda Zencîrliservî etrâfına defn olup üzerine Yasîn-i Şerîf tilâvet eylediler. El-ân anda medfûn olduķları mervîdür. Raëiya’llâhu Te’âlâ ‘anhümâ ve ‘inne eyyühâ ve ‘inne aşĝâbe setrîn raëiya’llâhu Te’âlâ ‘anhüm ecma’în ve ba’dehü tekfür-ı mesfûr inşâf idüp ol zât-ı şerîflerüñ ħâşurları için cemî-i üserâyı muvaĝğidîni âzâd ve her birerlerine belîĝ-mâ-belîĝ dürlü dürlü en’âm ve ĝün-â-ĝün ‘özürler ile dâr u diyârlarına irsâle diķķat ve ihtimâm eyledi ve Câbir-i Enşârî raëiya’llâhu Te’âlâ ‘anha daĥı ħoķ geçmedi. Bi’emri’llâhi Te’âlâ ħoķ geçmeyüp dâr-ı beķâyâ riĝlet idüp tekfür sarâyınuñ civârına defn itmek murâd eyledüklerinde kilisâdan riyâzet üzre olan kızlaruñ re’îsi izn virmeyüp ol vaķit Ayyânsaray semtinde bir zîr-i (32a) zemînde ħân mişillü bir âsitâne var idi. Müselmân tüccârları anda sâkin olurlar idi. Birisi içlerinden vefât itse şimdi Muşşafâ Paşa Câmî-i şerîfi olan maĝalle civâriyet ğasebiyle defn iderlerdi. Binâ’en ‘aleyh Ğazret-i Câbir-i Enşârî ‘aleyhi raĝmetü’l-Bârî efendimiz ğazretlerini ol maĝalle defn olunduĝı şîĝĥaten resîde olup İslâmbol fetĝ olunduķda mażanne-i kirâmuñ istîĥâre ve teveccüh iderek ğazret-i Câbir-i Enşârî raëiya’llâhu ‘anha ol maĝalde medfûn olduķları taşĝîĝ ile ħoca Muşşafâ Paşa-yı Ğâzî ta’zîmen üzre câmî-i şerîfi binâ ve iĝyâ buyurduķları mervîdür. Tekfûr-ı mesfûr üzerlerine kırmızı şumaķı olarak mücellâ şayķal yek-pâre bir şandüķa vaz’ itmiş ve kilisâ (32b) olan Ķoca Muşşafâ Paşa Câmî-i şerîfi ğavalisinde Zencîrliservî önünde medfûn olan ol sulşânân-ı ‘ıffet-nişân ğazerâtı için mezkûr şumaķiden iki ‘aded şandüķa-nişânları var imiş ise de mürür-ı ezmine ile taĝtû’t-türâb ķalmış olduĝı mervîdür. El-‘uhdetü ‘âlâ er-râvî ĝîn-i fetîĝden-berü tevâtür ile sâbitdür. Bir türbe veyâ bir merķad-nişân virilmediĝi ĝikmete mebnî olup ol âsitân-ı bülend eyvânı envâr-ı velâyet ile münevver ve envâl-i kerâmet ile ma’nun keşfen âĝâh olup sâliklerine ve belki ‘amme-i nâsî ol mahalle-i mübârekeken mürür ve ‘ubûrlarını men’ ve ta’zîm ve tekrîm için terĝîb ve terĝîb iderlerdi. Raĝimu’llâhi Te’âlâ ‘aleyhim ecma’în (33a)

ağreb-i garâyibden ve 'acıb-i 'acâyibdendir ki küfr ü zalâlet üzere olan İspânya kırâlı ol mertebe ta'zîm ü tekrîm ve tevķir itmiş iken belki qader-i 'âlîlerine ta'zîmde kuşur iderin gûlyâsıyla cümle kırâlların başı olan İslâmbol tekfûrına gönderüp mağallerine irsâli huşusunda sühûlet olması ve gâklarında ta'zîm ü tebcîl kılınması ricâ zîmnında nâme vesâ'ir her aya ile ricâ-nâme yazması ve tekfûr-ı mesfûr daħı vûşûlüne evlâd-ı Muğammed 'aleyhi eš-şâlâtü ve's-selâm ve ašğâb-ı kirâm gâzerâtına ne vechle mâlen ve bedenlen ikrâm ve ri'âyet ve memleketine qadar bašdıklarını müteyemmen bilüp ve ğin-i vefâtlarında ta'zîmde kuşûrum oldu diyüp mağzûn ve niçe ğünler yâs u mâtem iderek siyâh çulu boğazına ğiçürüp teklîf-i meşaliğ-i mefâsidesine nâdim ü peşimân oldu. 'Aceb degil-midir ki (33b) evlâd-ı Muğammed 'aleyhe eš-şlâtü ve's-selâm ve ašğâb-ı resûlü'llâh da'vâsında ve İslâm iddi'âsında olup hânedân-ı Ğazret-i Resûlü'llâh šalla'llâhu Te'âlâ 'aleyhi ve selem efendimiz ğazretlerine bu ğüne iden Yezîd-i pelîd-i 'anîd 'aleyhi'l-la'ne Rabbü'm-mecîd ğağğında tevağğkuf itmek muğibb-i hânedân-ı Resûl'e yağışmaz. İbn-i Dehhân ve İbn-i Şığne ve hulâša sâğib-i sa'de'd-dîn ve sâğib-i Muğammediye vesâ'ir muğibbiyân-ı âl-i 'Abâ Yezîd-i pelîdüñ ğağğında la'neti mertebe-i vübücdâ bildiler. Zîrâ Yezîd-i 'anîd 'aleyhi'l-la'neye la'netde tevağğkuf idenlerde Hâricilik râyiğası istişmâm olunur. La'nu'llâhi Yezîden ve 'alâ kavme Yezîd ma'a-hazâ fetvâda la'ni isbât eylediler. Tevağğkuf iden kibâr-ı ehl-i Allâh'dan ba'zılarına ve ğazret-i İmâm Şâfi'î ra'îya'llâhu 'anha (34a) ğazretine n'içün Yezîd 'aleyhi'l-la'ne ğağğında la'net olunmak ğuşûşını tafşîl buyrulmayup tevağğkuf olundu diyü su'âl olunduğda öyle hâ'in ve kâfir habîs için lisân-ı nâzenînimi telvîs itmem buyurdılar. Vâkı'â dünyâda üç kelâm vardır ki Cenâb-u Ğağğ'ın rîzâsı olmayan şeydir. Birisi belâ lafzı ve birisi la'net lafzı ve birisi daħı kibirdür. Ancağ bunları icrâ kendiye mahşûşdur. Ğayrınıñ itmesi rîzâ degildür. Gelelüm belâ lafzı šâdır olduğı gibi beyne's-semâ' ve'l-arz mu'allâğ kalur. Melâ'ike vesâ'ir mahlûğ râyiğa-i kerîhesinde ta'cîz olup bir yerde qarâr itdürmezler. Lafz-ı belâ daħı dir ki yâ Rabbi ne mağalle gideyim. Cenâb-ı Ğağğ emr idüp buyurur ki kimsen šudür (34b) idüñ ise aña rücü' eyle dir. El-ıyâzü bi'llâhi Te'âlâ kibir daħı kendüye mahşûşdur. Kimse şerîk olamaz ve şerîk oluna Cenâb-ı Ğağğ ğazab ider ve birisi daħı la'net lafzıdır. Ma'âza'llâhu Te'âlâ Cenâb ğazab eyledigi kulına Allâhu Te'âlâ buyurur. Andan ğayrı kimesne söyleyemez. Ancağ la'net lafzınıñ ma'nâsı ve ifâde-yi rağmetden ba'id olan dimekdür. La'net lafzını söylemeyüp rağmetden ba'id olsun diyü Yezîd'e bed-du'â eylemek câ'izdür. Lâkin muğibb-i hânedân-ı âl-i Resûl'e kemâl-i merğamet ve muğabbet iden muğibler ve 'aşığlar ve bağıri yanıklar ğarâret-i 'aşğ ile la'net degül daħı söylemeyecegi kalmar. Bu risâle biñ şoksan beş Zî'l-ka'de'sinüñ dördüncü ğünü nağımdan nesre teblîl olundu ve's-selâm.

5.4. OE_Yz_001293-13 Numaralı Nüsha

(164b) Koca Muşşafâ Paşa'ya Dâ'ir İm[â]m Sü[yü]şî Gazreti'nün Risâlesinün Tercümesi

Bismi'llâhir'r-ramani'r-rağim

El-ğamdüli'llâhi ellezî ca'elnâ min ehli'sünnetihi ve'l-cemâ'atihü velâ te-ca'el-nâ mine'r-rifâşihü ve'l-lâ-ğaddetü ve'z-zenâdikü ve's-şalâtu ve's-selâm 'alâ resülinâ Muğammedü seyyidînâ ehli's-şahirü ve 'alâ ilâhe ve ezvâcihü ve aşğabihi lehüm kâlen-cevmü'm-maşrîkatihü ve't-tâbi'ine ilâ yevmi'l-ğaşre ve'l-cum'a kim bakup bir Fâtîga okursa Çakç Te'âlâ aña rağmet ide. Şevâbını fâhr-ı âlem şalla'llâhu 'aleyhi ve selem efendimizün rûğ-ı şerîfine bağışlaya. Bu fenâ-yı hâlvetinün ve hem şeyhimizün rûğna dañı bağışlaya. (165a) H'âcemün dañı rûğna bağışlaya. Ol dañı Gâsan Efendi İmâm Gaydarı olmış idi. 'Ulemânun mihri ikinci H'âcem Muşşafâ Efendi inci şaşu pür-şafâ nâtık-ı Çakç şâbık-ı Çakç küçük âmîr dirler idi. Çakç Te'âlâ anuñ kabrini pür-nür ide. Yerlerini cennet ide. Vâlidini dañı du'â ide şevâbı bağışlaya. Ma'lûm ola ki şâğibü't-tefsîr ve't-tazarruf İmâm Süyüşî Muşşafâ Paşa Câmî-i şerifinün şarkıyyetine müt'e'allık bir 'Arabî risâle te'lîf itmiş. Bu fakîr-i pür-takşîr Türkî lisân üzre tercüme eyledim. Herkes anlaya çünkü İmâm Gâsan ve Gazret-i İmâm Güseyñ ra'iyâ'llâhu Te'âlâ ve 'anhümâyı (165b) Hâriciler şehîd itdiler. Yezîd-i la'in iki kerimesin ve hemşiresin develere bindirip Şam'a getürdi. İsm-i şerifleri Zeyneb ve Fâşîma idi. Şâberî kavlince hemşireleri vefât itdi. İki kerîmeleri kaldı. Zâr-ı hâzîn Yezîd nedîmleri re's-i hâricîn la'netü'llâhi 'aleyhim ecma'in bu kerîmeleri sürün gitsün didük-de Mısır'a gönderdi. Giderken yolda bir aşaya İspânyol frenki gükm iderdi ol aşaya bir gemi ile şâğâbiden Gazret-i Câbir ile beş nefer-i zevât İspânyol şınırına geldiler. İspânyol korşanı bunları şutup esîr eyleyüp kırâllarına getürdiler. Kırâl bunları gördi (166a) ve şordı-ki sizler kimlersiz ve kimün kızlarıñuz. Kañğı bâğçe gülleriñüz. Bunlar didiler ki bizler âhır zamân peygamberi kızu oğulları kızlarıyuz. 'Emminiz nice oldu diyü kırâl su'al itdi. 'Emminiz zehr ile Mu'âviye şehîd itdürdi ve babamuz Gazret-i Güseyñ'i Mu'âviye oğlu Yezîd şehîd itdirdi didikde hemân kırâl didi-ki baña vâcib oldu ol Yezîd'ün üzerine varmağ. Bundan-şoñra vâkı'â vardı. Yezîd'ün tevâbi'lerini katl eyledi ve çoğın dañı esîr eyledi. Kırâl didi-ki ey kañdınlarım sizler kendiñüzi esîr şanmañuz. Sizler benim hanımlarımsıñuz. Ben sizlerün kölesiyim ve sizün ceddinüzze inandım. Allâh Âlimdür. Lâkin şimdi sizleri (166b) İstânbül'a göndereyim. Şoñra şılañuza gitmek kolaydır. Hemân ben-dañı 'askerümle Şam'a varırım. Ka'be-i mükerremeyi görürem diyüp bir gemi donatdı nâme yazdı. Kõsşanşın tekfûrına gönderdi. Şâğâbiden Gazret-i Câbir ve yine beş nefer-i zevât ile ye[l]ken açup İstânbül'a geldiler. Tekfûra nâmelerin şundılar. Tekfûr didi iy benim cânlarum. Benim iki oğlum var. Eger dilersenüz sizleri bir bir oğullarıma vireyüm didikde anlar dañı bize kırk gün mühlet vir didükde Kızlar Kinisâsi dirler idi ana ol zamân. Ol kinisâ şimdi Koca

Muşşafâ Paşa Câmi'idür. Ol mağalle sulşânları getürdiler. Kızlarıñ (167a) kinisâsına getürdiler. Bunlar yatsudan şoñra el kıldırıp du'â itdiler. İki de rûğ-ı şeriflerini Çakķ'a teslim itdiler. Ol-demde Ğazret-i Ğüseyn'in kızlarıñ rûğ-ı şerifine nür inüp tekfür bu keyfiyeti görüp ve sulşânlarıñ vefâtını duyup eyvâh 'acabâ bunlara ta'zîmde kuşûr mı eyledim. Yoñsa bir ĥaşâ söz mi söyledüm. Zîrâ bunların du'ası redd olunmaz. Elbetde kıbûl olur peygamber neslindendir diyüp hemân kıral yalın ayak baş açık ağâz iderek geldi ve tevâbi'leri dañı geldiler. Āyîn-i İslâm üzere ğasil eylediler. Şaĝâbiden beş zevât ile Ğazret-i Câbir imâm olup namâzûñ kırup Zencirli(167b) servî dibine defn eylediler. Lâyık olan ol mağalle varup ziyâret idüp Fâtîğa-i şerif okıyup rûğ-ı şeriflerine hediye itmeliğdür. Kıral ne-kadar esirler var ise cümlesini âzâd eyleyüp vâfir mâl virüp vilâyetlere gönderdi. Ğazret-i Câbir-i Enşâri vefât eyleyüp Ayyânsaray'da Muşşafâ Paşa Câmi'-i şerifine defn olunup el-ân ziyâret-ğâhdur. Çakķ Te'âlâ cümlesine raĝmet eyleye. Bu kışşa ma'lûm oldıysa İspânya kıralı žâhiren kâfir iken âl-i aşğâba ne rütbe ta'zîm ve ri'âyet eyledi. Bu mel'unlar şüreten müslimân iken ĥânedân-ı [resülün] (168a) eyledi. bir şâ'ife Yezid'e la'net ... ĝakķında fetâvâlarda la'net yazdılar. İbn-i Vehbân ve İbn-i Şuĝte fetâvâda la'net-i te'cvîz itdiler ve ĥulâşa mesşûr Sa'de'd-dîn'e mesşûr dañı ĝayrılar câ'iz gördiler. Bu risâle el-ğamdülillâh Cum'a ĝünü şâlâ vaĝtinde sen biñ şokşan beşde idi tamâma reside oldı ve şalla'llâhu Te'âlâ 'alâ seyyidînâ Muĝammed ve ilehe ve şaĝbihi ecma'in.⁵

6. Sonuç

Kerbelâ zulmü dolayısıyla Türk topluluklarına sığınmış olan Evlâd-ı Resül'ün mensupları olan Ehl-i Beyt mensuplarıyla alakalı olarak yazma eser kütüphanelerimizde çokça metin bulunmaktadır. Bu metinlerde Hazret-i Muhammed ve onun Ehl-i Beyt'ine olan saygı ve hürmetin yanı sıra onlarla alakalı menkıbevî unsurlar da bulunmaktadır. Klasik Türk Edebiyatı ürünü olan pek çok manzum eserde müstakil olarak bu konular işlenmiş olup yer yer peygambere ve onun ailesine olan saygı ve sevgiden ötürü, zaman zaman iktibas ve telmih yollu, bazı tarihî ve dinî unsurlar yer almaktadır. Klasik Türk edebiyatı'nın başka bir kolu olan mensûr eserler içerisinde de İslâm tarihinde yer almış pek çok sahabeye veya Ehl-i Beyt mensubuna ait eserler bulunmaktadır. Bu çalışmamızda da bu eserlerin birer örneği olan İmam Süyûtî'nin Arapça risalesinin çevirileri incelenmiştir. Bu risalenin çevirilmesi ve her çeviride başka ilavelerle Ehl-i Beyt mensuplarının başına gelen olayların menkıbevî bir şekilde anlatılmasıyla edebî ve ilmî bir çeşitlilik ortaya çıkmaktadır. Dinî planda gönülden baĝlı olunan kişilerle alakalı olarak edebiyat ve ilim dünyamızda gösterilen sevgi ve saygının onların adlarının çevrelerinde oluşturulan metinlerle somutlaştığı görülmektedir. Bu da edebiyatımızın kuşkusuz önemli zenginliklerinin parçalarını oluşturmaktadır. Bu menkıbevî anlatı geleneği çerçevesinde, uzun yıllar köşesinde kalmış bu yazma eserlerin tarafımızdan okunup değerlendirilmesi yapılmış ve bilimsel planda kültür ve edebiyat dünyamızdaki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonnotlar

¹⁾ oradan: orandan (Metinde).

²⁾ olmuş: olmuşlar (Metinde).

³⁾ “Vuku bulacak fetih” / Saff Suresi/13.

⁴⁾ şimâş: şimâş (Metinde).

⁵⁾ Yazma nüshanın son kısmında yırtılmalar mevcut olup noktalı yerler bu sebeple okunamayan kısımlardır.

Kaynakça

- AÇA, M. vd. (2009). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*. İstanbul: Kriter Yay.
- GÜNEŞ, M. (2011). “Klasik Türk Edebiyatında Menakıpnameler ve Menâkıb-ı Akşemseddin” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16: 165-171.
- KARAHAN, A. (1979). “Süyûti”. *MEB İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 11: 258-263, İstanbul.
- ÖZ, M. (2002). “Kerbelâ”. *DİA*, C.:25: 271-275, Ankara.
- ÖZKAN, H. (2010). “Süyûti”. *DİA*, C.: 38: 188-198, Ankara.
- PALA, İ. (1992). *Divan Edebiyatı*. İstanbul: Ağaç Yay.
- VEZİROĞLU, N. (2003a). Hazreti Ali'nin torunları İstanbul'da mı gömülü? *Vatan Gazetesi* – Ramazan Eki. s.5, 30 Ekim: VEZİROĞLU, N. (2003b). Gemiyi korsanlar mı esir aldı? *Vatan Gazetesi* - Ramazan Eki, s.5, 31 Ekim.